

Abstract: The main historical milestones, current status and prospects of training soil scientists at Odesa University are highlighted, and the main aspects of the formation and establishment of the scientific school of soil science at the university are outlined.

Keywords: soil science, soil geography, Odesa University, Faculty of Geology and Geography, scientific school.

УДК 338.439:35:327

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-103

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Васиньова Н.С., канд. пед. наук, доцентка

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

<https://orcid.org/0000-0002-7019-0247>

Анотація: У статті розглянуто проблему продовольчої безпеки як багатовимірного виклику глобального розвитку, що охоплює економічні, соціальні, екологічні та політичні аспекти. Підкреслено недостатність традиційних механізмів регулювання та актуальність пошуку нової парадигми публічної політики, яка ґрунтується на цифровізації управління, екологізації аграрного виробництва та розвитку соціальних інновацій. Особливу увагу приділено міжнародним документам і практикам (FAO, WFP, Європейська стратегія Farm to Fork), а також їх адаптації до українського контексту воєнного та поствоєнного відновлення. Зроблено висновок, що продовольча безпека є ключовим чинником стабільності та розвитку людства, а сучасні підходи до її забезпечення формують основу нової моделі глобальної та національної публічної політики.

Ключові слова: продовольча безпека; публічна політика; глобальні виклики; цифровізація; екологізація; соціальні інновації; Україна; поствоєнне відновлення.

Проблема продовольчої безпеки у XXI столітті набуває особливої гостроти в умовах глобальних викликів – воєнних конфліктів, кліматичних змін, економічних криз та пандемій. Традиційні механізми державного регулювання дедалі частіше виявляються недостатніми для забезпечення стійкості та справедливого доступу до ресурсів. Саме тому актуальним є пошук нових підходів до формування глобальної та національної публічної політики у сфері продовольчої безпеки, які поєднують технологічні, екологічні та соціальні інструменти.

Для України, яка перебуває у стані воєнного та поствоєнного відновлення, питання продовольчої безпеки має стратегічне значення. Адаптація міжнародних практик дозволяє інтегруватися у глобальні процеси та водночас зміцнити національну систему харчового забезпечення. Це створює передумови для

формування стійкої моделі розвитку, що відповідає сучасним викликам і сприяє підвищенню рівня довіри суспільства до державних інституцій.

Таким чином, дослідження підходів до формування публічної політики у сфері продовольчої безпеки є актуальним як у глобальному, так і в українському контексті, адже воно визначає стратегічні орієнтири для забезпечення стабільності та розвитку людства.

В українському науковому дискурсі Є. Данкевич і В. Данкевич [3] займаються дослідженням міжнародної публічної політики у сфері державного контролю за продовольчою безпекою, розглядають питання гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами та використання цифрових технологій для моніторингу й оцінки ризиків. О. Адамовський та О. Миськів [1] розглядають сутність і детермінанти глобальної продовольчої безпеки, аналізують напрями інвестування у логістичну інфраструктуру, розвиток аграрного бізнесу та реалізацію Цілей сталого розвитку ООН.

У колективній монографії під редакцією О. Дребота [4] розглядається інтеграція національної політики у глобальні процеси та специфіка викликів, пов'язаних із війною, з акцентом на адаптацію міжнародних практик до кризових умов України. Отже, у цих працях проблему продовольчої безпеки вчені розглядають у різних вимірах – від міжнародної політики й законодавства до глобальних детермінант і кризових умов.

Мета тез – окреслити ключові підходи до формування публічної політики у сфері продовольчої безпеки.

У XXI столітті продовольча безпека постає як багатовимірний виклик глобального розвитку, що охоплює економічні, соціальні, екологічні та політичні аспекти. Міжнародні організації та науковці підкреслюють необхідність пошуку нових інструментів управління, що підтверджується низкою стратегічних документів [6–9].

Продовольча безпека в Україні визначається як соціально-економічний та екологічний стан держави, за якого всі громадяни стабільно та гарантовано забезпечені продовольством у необхідній кількості, асортименті та відповідній якості [5].

Основними завданнями у сфері формування продовольчої безпеки є:

- забезпечення стійкої фізичної та економічної доступності харчових продуктів;
- дотримання високого рівня якості та безпеки харчових продуктів і сільськогосподарської сировини;
- динамічний розвиток усіх галузей аграрного сектора економіки держави, забезпечення високого рівня їх конкурентоспроможності;
- гарантування продовольчої незалежності держави;
- підтримання стабільності вітчизняного продовольчого ринку, зокрема шляхом формування стратегічних запасів основних харчових продуктів;
- здійснення активної зовнішньоекономічної діяльності;
- запобігання внутрішнім та зовнішнім загрозам продовольчої безпеки, мінімізація їх негативних наслідків;
- формування здорового типу харчування населення.

Підкреслимо, що продовольча безпека в умовах сучасних глобальних викликів постає не лише як економічна категорія, а й як індикатор соціальної стабільності та екологічної збалансованості. Вона інтегрує питання доступності, якості та безпеки харчових продуктів із завданнями розвитку аграрного сектору, формування стратегічних запасів та забезпечення незалежності держави.

За даними World Food Programme (WFP), у світі понад 318 мільйонів людей перебувають у стані гострої продовольчої небезпеки, що робить проблему голоду однією з найгостріших глобальних викликів сучасності. Основними чинниками, які загострюють ситуацію, є воєнні конфлікти, кліматичні катастрофи, економічні кризи та значні втрати продовольства, що сягають близько 30% світового виробництва щороку. Особливо уразливою групою залишаються діти: недоїдання у 12 разів підвищує ризик смертності та негативно впливає на розвиток освітніх і трудових навичок, що у довгостроковій перспективі знижує потенціал людського капіталу. WFP впроваджує низку інноваційних інструментів для подолання голоду:

- цифрові платформи для управління гуманітарними поставками та оптимізації логістики;

- програми превентивних дій (anticipatory action), які дозволяють реагувати на кліматичні ризики до їхнього настання;

- Food Assistance for Assets та Farm to Market Alliance, спрямовані на підтримку фермерів і розвиток локальних ринків;

- грошові трансфери та програми шкільного харчування, що забезпечують більш справедливий доступ до ресурсів [6; 9]. Таким чином, діяльність WFP демонструє, що ефективна глобальна політика продовольчої безпеки формується на основі інноваційних технологій, партнерства між державами та міжнародними організаціями, а також залучення громадянського суспільства [9]. Слід підкреслити, що для України, яка перебуває у стані воєнного та поствоєнного відновлення, адаптація міжнародних практик продовольчої безпеки має стратегічне значення, адже забезпечує інтеграцію у глобальні процеси та водночас зміцнює національну систему харчового забезпечення. У цьому контексті постає питання ефективності традиційних механізмів регулювання, які дедалі частіше виявляються недостатніми. Саме тому актуалізується потреба у новій парадигмі публічної політики, де сучасні підходи розглядаються як ключовий інструмент, здатний забезпечити адаптацію до кризових умов і підтримати сталість продовольчих систем.

Перехід до цифровізації управління є ключовим трендом сучасної публічної політики в Україні протягом останнього десятиліття, адже він не лише визначає нові стандарти ефективності та прозорості, а й безпосередньо впливає на рівень відкритості влади до суспільства, формує основу суспільної довіри, зміцнює авторитет органів публічної влади, зокрема держави, забезпечує реальну участь громадськості у процесі ухвалення рішень і розробці нормативно-правових актів, створює умови для дієвого контролю за дотриманням законодавчих норм і сприяє формуванню стратегій розвитку територіальних громад [2]. Уважаємо, що цифровізація управління виступає першим важливим напрямом у реформуванні механізмів державного регулювання, забезпечуючи

адаптацію до кризових умов і підтримку сталості продовольчих систем, що особливо актуально для України в умовах воєнного та поствоєнного відновлення.

Використання великих масивів даних, алгоритмів штучного інтелекту та блокчейн-технологій дає змогу прогнозувати ризики, відстежувати ланцюги постачання та забезпечувати прозорість ринків. Це особливо значуще для країн, що перебувають у стані воєнних чи економічних криз, де контроль за ресурсами має стратегічне значення.

Аналітичні дослідження підкреслюють, що відповідальне впровадження ШІ в агропродовольчих системах, особливо в країнах із низьким та середнім рівнем доходу (LMICs), має виходити за межі технологічного ажіотажу. Йдеться про формування дорожньої карти застосувань, визначення передумов та інвестиційних пріоритетів, а також про наголос на етичному, інклюзивному та масштабованому використанні технологій. Такий підхід дозволяє поєднати інноваційні можливості ШІ з потребами розвитку, забезпечуючи стійкість і адаптивність глобальної агропродовольчої системи [8].

Таким чином, цифрові інструменти стають основою для підвищення ефективності та довіри до політики продовольчої безпеки.

Водночас не менш важливим є напрям екологізації виробництва та політики. Кліматичні зміни безпосередньо впливають на врожайність і доступність продуктів харчування, тому екологічний вимір стає визначальним у глобальній політиці. Європейська стратегія Farm to Fork демонструє, як екологічні інновації інтегруються у продовольчу політику, спрямовану на зменшення втрат їжі, розвиток органічного виробництва та скорочення викидів [6]. Для України екологізація аграрної політики є не лише вимогою часу, а й умовою інтеграції у європейський ринок.

Наступним важливим блоком є соціальні інновації, які охоплюють залучення громадянського суспільства, розвиток освітніх програм та підтримку локальних ініціатив. Вони сприяють формуванню продовольчої автономії громад та забезпечують більш справедливий доступ до ресурсів. Прикладом є діяльність World Food Programme, яка впроваджує цифрові платформи для управління гуманітарними поставками, що підвищує ефективність допомоги найбільш уразливим групам населення [9]. Таким чином, соціальні інновації стають важливим чинником зміцнення довіри та солідарності у глобальному масштабі.

Висновок. Продовольча безпека у XXI столітті є багатовимірним викликом, що охоплює економічні, соціальні, екологічні та політичні аспекти й потребує нової парадигми публічної політики. Міжнародні організації та наукова спільнота підкреслюють важливість цифровізації, екологізації та соціальних інновацій як ключових інструментів її забезпечення. Для України, яка перебуває у стані воєнного та поствоєнного відновлення, адаптація таких практик має стратегічне значення, адже сприяє інтеграції у глобальні процеси та зміцненню національної продовольчої системи. Таким чином, окреслені підходи стають фундаментом нової моделі публічної політики, здатної забезпечити стійкість і розвиток продовольчих систем у глобальному та національному вимірах.

Список використаних джерел

1. Адамовський О., Миськів О. Сутність та детермінанти глобальної продовольчої безпеки. *Academic Journals and Conferences*, 2024. с. 237–245
DOI: <https://doi.org/https://doi.org/10.23939/smeu2024.02.237>
2. Васиньова Н. С. Диджиталізація публічного управління в Україні: тренд чи вимога часу? *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. Том 33 (72), № 6. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.6/08>
3. Данкевич Є. М., Данкевич В. Є. Міжнародна публічна політика у сфері державного контролю та нагляду за продовольчою безпекою. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 2021. DOI: 10.32752/1993-6788-2025-1-292-323-335
4. Продовольча та екологічна безпека України в умовах воєнного стану: колективна монографія / за науковою редакцією академіка НААН О. І. Дребот. Київ: Видавництво НУБІП України, 2022. 266 с. URL: <https://www.agroeco.org.ua/wp-content/uploads/Publications/Monography/prodovolcha%20bezpeka.pdf> (дата звернення: 27.04.2026)
5. Про продовольчу безпеку України. Проект Закону України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF6GI01A?an=22>] (дата звернення: 27.04.2026)
6. European Commission. *Farm to Fork Strategy: For a fair, healthy and environmentally-friendly food system*. Brussels: EC, 2020. URL: https://www.shrmonitor.org/european-farm-to-fork-strategy-in-the-time-of-food-security/?gad_source=1&gad_campaignid=15093706068&gbraid=0AAAAAB8VsFuzuMi1kXsN7-pcnGq2zdjff&gclid=CjwKCAjwzLHPBhBTEiwABaLsSofLQOnkARISs98fyVMQP_BApEQc9-XOH_UltJ3pQVO8nID2zENFoBoC4bAQAvD_BwE (дата звернення: 27.04.2026)
7. FAO. *The State of Food Security and Nutrition in the World 2023*. Rome: FAO, 2023. URL: https://www.globallandscapesforum.org/publication/the-state-of-food-and-agriculture-2023/?gad_source=1&gad_campaignid=20539468254&gbraid=0AAAAAoeYiP1D_9aOWCag82IQAEWHjmyEl&gclid=CjwKCAjwzLHPBhBTEiwABaLsShxp0BTbvrcDK7oY3tWekxFC2080C808q1VIY54zYM_8MK3x4GHj6BoCv60QAvD_BwE (дата звернення: 27.04.2026)
8. Harnessing Artificial Intelligence for Agricultural Transformation URL: <https://www.globallandscapesforum.org/> (дата звернення: 27.04.2026)
9. World Food Programme. *Annual Performance Report 2023*. Rome: WFP, 2024. URL: <https://www.wfp.org/publications/annual-performance-report> (дата звернення: 27.04.2026)

Abstract: The article examines the issue of food security as a multidimensional challenge of global development encompassing economic, social, ecological, and political dimensions. It emphasizes the insufficiency of traditional regulatory mechanisms and the relevance of a new paradigm of public policy based on digitalization of governance, greening of agricultural production, and the development of social innovations. Particular attention is paid to international documents and practices (FAO, WFP, European Farm to Fork Strategy) as well as their adaptation to the Ukrainian context of wartime and post-war recovery. The study concludes that food security is a key factor of stability and human development, while modern approaches to its provision form the foundation of a new model of global and national public policy.

Keywords: food security; public policy; global challenges; digitalization; greening; social innovations; Ukraine; post-war recovery.